INFORMAȚII ISTORICE PRIVIND CONSTRUIREA PALATULUI DE JUSTIȚIE DIN GALAȚI

Viorica-Steluța PISICĂ

Locul şi rolul pe care îl ocupa oraşul Galaţi în viaţa economică şi socială a ţării la începutul secolului al XX-lea au impus construirea unor sedii administrative pentru care s-a apelat la marii arhitecţi ai epocii, creatori ai noii şcoli de arhitectură şi ai stilului neoromânesc: Ion Mincu pentru Palatul Administrativ, Petre Antonescu pentru Palatul Navigației şi împreună cu Ştefan Burcuş pentru Catedrala ortodoxă, Grigore Cerchez şi Anton Vârnav pentru Palatul Justiției.

În cele ce urmează ne vom ocupa de construirea Palatului Justiției, azi sediul Universității „Dunărea de Jos". În acest scop am folosit materiale de arhivă din fondul „George Potra" aflat la Arhivele Naționale Bucureşti, documente din fondul Ministerului Lucrărilor Publice şi de la Direcția Județeană Galați a Arhivelor Naționale, Fond Primăria Galați.

Încă înainte de anul 1900 se ajunsese la concluzia necesității construirii unui imobil pentru Tribunal, Curtea de Apel şi Curtea cu juraţi, reprezentanţii celor trei instituţii precizând chiar şi numărul de încăperi necesare şi dimensiunea acestora. Autoritățile locale au stabilit ca Palatul de justiție să se construiască pe locul fostului mare han al boierului Costache Ventura, care fusese cumpărat împreună cu o vie de 486 de stânjeni în jur, în anul 1835, de la serdarul Manolache Cârjă, moştenire rămasă de la tatăl său banul Ioan Cârjă. Acesta din urmă este ctitorul, la 1790, al bisericii Vovidenia, din apropiere[1].

La 12 aprilie 1912, între Mihail G. Cantacuzino, ministru al justiției şi arhitecții Grigore Cerchez şi Anton Vârnav s-a încheiat un contract potrivit căruia în termen de o lună trebuiau întocmite toate planurile, devizele, anteproiectul, caietul de sarcini, necesare la „darea în întreprindere" a construirii unui Palat de Justiție la Galați destinat să servească Curtea de Apel, Curtea de juraţi, Tribunalul, serviciile auxiliare şi corpul de avocați. Urma executarea planurilor definitive de execuție şi de detalii pentru construcție şi instalații (apă, canal, calorifer, iluminat), apoi desenele pentru mobilier. Contractul prevedea, de asemenea, că cei doi arhitecți, între care Grigore Cerchez avea direcțiunea superioară a lucrărilor, să supravegheze executarea clădirii pentru ca antreprenorul să respecte detaliile din planuri. Onorariul cuvenit arhitecților era de 5% din valoarea întregii clădiri şi a lucrărilor ce se vor executa, fiecare primind jumătate din sumă. Din acest onorariu

[1] Nicolae C. Nanu, *Ghid al oraşului Galaţi pe anul 1924*, p. 7.

Danubius, XXIV, Galați, 2006, p. 199-206.

urma să li se plătească arhitecților un avans de 20.000 lei la semnarea contractului, apoi treptat câte 3% din valoarea situațiilor provizorii ce se vor întocmi şi achita întreprinzătorilor, iar ceea ce mai rămânea se achita la recepția lucrărilor. Contractul este autentificat la 12 aprilie 1912 la Tribunalul Ilfov, secția notariat, în prezența celor trei semnatari: M. G. Cantacuzino, ministru al justiției, arh. Grigore Cerchez, Calea Victoriei nr. 179, Bucureşti şi arh. Anton Vârnav, strada Fetițelor nr. 12, Bucureşti[2].

La licitația organizată în ziua de 5 iulie 1912 a câştigat arh. Ioan Paxino, care a făcut oferta cea mai avantajoasă. Ca urmare, s-a încheiat un contract între ministrul justiției şi arh. I. Paxino pentru darea în antrepriză a lucrărilor de construire a Palatului Justiției de la Galați. Prețul construcției era cel stabilit de arhitecții Gr. Cerchez şi A. Vârnav, la care se aplica un scăzământ de 16 lei şi 20 de bani la sută, pentru fiecare preț unitar, conform ofertei făcute de arhitectul I. Paxino, adică 916.451 lei şi 5 bani. I se reținea o garanție de 6% din toate situațiile de plată, care urma să i se plătească după un an de la recepția definitivă. Pentru garantarea executării contractului antreprenorul a depus la C.E.C. suma de 22.000 lei, iar 87.500 de lei erau consemnați drept garanție provizorie[3]. Trebuiau respectate condițiile generale pentru întreprinderi de lucrări publice aprobate prin Decretul nr. 3740 din 26 noiembrie 1892 şi măsurile de protecție a muncii[4]. Antreprenorul era obligat să obțină de la Primăria oraşului Galați autorizația de construcție. Lucrarea nu putea fi transferată altui antreprenor, forța de muncă trebuia să fie din țară şi numai pentru lucrări speciale se acceptau lucrători străini.

Prin acelaşi contract de dare în antrepriză, arhitecții Grigore Cerchez şi Anton Vârnav erau însărcinați de Ministerul Justiției cu supravegherea şi dirigenția tuturor lucrărilor de construcție la Palatul Justiției din Galați. Sediul Asociației celor doi arhitecți era stabilit în „Birourile de arhitectură ale domnului arh. Gr. Cerchez din Bucureşti, Calea Victoriei, nr. 179".

Conducătorului lucrărilor de construcție i se stabilea o retribuție lunară de maxim 400 de lei.

Lucrările au început în anul 1912, pentru că la 14 decembrie, cei doi arhitecți cereau de la ministrul justiției achitarea onorariului de 3% din 136.394,68 lei, care reprezentau valoarea lucrărilor realizate conform situației nr. 2. Cei 4091,84 lei se împărțeau în mod egal, câte 2045,92 lei pentru fiecare arhitect[5].

Începând de la 15 februarie 1913, ing. Ioan Isvoranu din Iaşi era numit de către ministrul M. G. Cantacuzino în calitate de conducător al lucrărilor de construire a Palatului Justiției din Galați. În memoriul său de prezentare, ing. I.Isvoranu spunea că este autorul podului de vase peste Dunăre folosit de armata română în anii 1877-1878, că a lucrat la construirea antrepozitelor şi docurilor din Galați, că a fost diriginte de şantier la Palatul Administrativ şi la cel de Justiție din Iaşi, că a lucrat la unele cazărmi şi la canalizarea unor străzi din Galați.

---

[2] Arhivele Naționale Bucureşti, fond: *George Potra*, f. 1, 2.
[3] *Ibidem*, f. 15.
[4] *Idem.*
[5] *Ibidem*, f. 6.

O analiză sumară a situațiilor de lucrări prezente în documentația pe care am studiat-o, ne permite să enumerăm materialele care s-au folosit la construirea Palatului de Justiție din Galați.

La început s-a folosit piatră de Măgura, de Rusciuk şi de Vrața. Acest fapt i-a determinat pe proprietarii şi exploatatorii carierelor de piatră de la Albeşti Câmpulung să sesizeze Ministerului Justiției că, deşi arhitecții au recomandat în proiect folosirea acesteia din urmă, antreprenorul o foloseşte pe cea de Rusciuk pentru că este mai ieftină. Războaiele Balcanice şi intrarea României în Primul Război Mondial au întrerupt aprovizionarea din Bulgaria[6].

La 5 august 1913, un grup de cetățeni din oraşul Galați informa Ministerul Justiției în legătură cu slaba calitate a cărămizilor folosite la construirea Palatului Justiției şi recomanda fabricile din Galați, Babac sau Zaharia, dar mai ales fabrica veche de cărămidă a Primăriei din Țiglina, care avea cuptor Hoffman şi care furnizase cărămidă pentru Palatul Administrativ, pentru Catedrala ortodoxă, pentru cazărmi şi alte clădiri din oraş[7]. Pe parcursul desfăşurării lucrărilor şi arhitecții au constatat slaba calitate a cărămizilor, care au fost degradate de agenții externi.

Unele neînțelegeri între arhitecți şi antreprenor, precum şi doleanțele acestuia în legătură cu creşterea prețurilor unor materiale au determinat Ministerul Justiției să procedeze în anul 1914 la constituirea unei comisii formată din inginerii inspectori generali: Anghel Saligny, Constantin Mironescu şi Ermil Pangrati[8]. S-a făcut o evaluare asupra lucrărilor şi s-a apreciat că unele pretenții ale antreprenorului Paxino sunt justificate şi trebuie admise.

Dacă analizăm în continuare situațiile de lucrări constatăm că edificiul are un radier din beton armat cu mortar de ciment, 30 kg fier la m.c. şi 150 kg ciment la m.c.; zidăria s-a făcut din cărămidă presată cu mortar de var hidraulic la subsol şi cu mortar de var gras la nivelele următoare; coloanele erau din beton cu ciment armat, acoperite cu stucomarmură la interior şi coloane din piatră de Vrața, sculptate la bază şi la capitel, la exterior; planşee din beton armat, tencuieli cu var gras şi ipsos; pardoseală din mozaic venețian dar şi din parchet de stejar în săli; tâmplărie din stejar la ferestre, la uşi şi la lambriuri în sălile de şedință; şarpante din lemn de brad, iar învelitoarea şi toate elementele decorative de la acoperiş din tablă de zinc. Pentru luminatorul care acoperă sala paşilor pierduți se recomanda structură din fier şi geamuri, capitolul de pietrărie prevedea placaj cu piatră de Măgura şi de Rusciuk. În jurul clădirii s-a realizat un trotuar de 100 de centimetri lățime din asfalt cu borduri de lavă sau de granit de Dobrogea. Pavajul curților era din pavele de bazalt aşezat pe un strat de nisip. Există informații şi cu privire la instalațiile de apă, electrice, de încălzire şi de ventilație.

În anul 1914 lucrările de construire a Palatului Justiției de la Galați s-au întrerupt şi, deşi în iunie 1915 s-a aprobat un credit de 250.000 lei, ele s-au reluat târziu şi cu un număr restrâns de lucrători. Întreruperea şi neprotejarea au provocat stricăciuni care au fost evaluate la 25.680,81 lei şi au constat în zidărie stricată din

[6] *Ibidem*, f. 36
[7] *Ibidem*, f. 41
[8] *Ibidem*, f. 13.

cauza umezelii infiltrate din ploi şi zăpezi, fierărie ruginită, lemnărie deformată. Constatările şi propunerile de remediere sunt făcute de o comisie condusă de arh. Ion D. Traianescu şi datate 24 august 1915[9].

În acelaşi timp arh. I. Paxino informează pe cei doi arhitecţi, Cerchez şi Vârnav, despre scumpirea substanţială a tuturor materialelor.

Construirea Palatului Justiţiei a fost urmărită permanent şi de Primăria oraşului Galaţi. Astfel în anul 1916 era avertizat Ministerul Justiţiei că se impunea consolidarea schelei ai cărei stâlpi îngropaţi în pământ de 3-4 ani ar fi putut putrezi, punând astfel în pericol viaţa lucrătorilor.

În anii Primului Război Mondial lucrările de construire a Palatului Justiţiei se desfăşoară mai încet, principalele fonduri dirijându-se către armată şi front.

În anul 1919 se impuneau lucrări urgente de reparaţii ale stricăciunilor provocate de ploi şi de îngheţ şi continuarea construirii clădirii. S-a organizat licitaţie şi s-a adjudecat de către ing. arh. C. Manea din Bucureşti, strada Sergiu nr. 12, cu preţul de 84% peste devizul în sumă de 722.025 lei calculat de arhitecţii Grigore Cerchez şi Anton Vârnav, adică 1.328.526 lei[10].

La 10 şi 11 octombrie 1920 arhitecţii diriginţi, Cerchez şi Vârnav, au procedat la predarea şantierului noului antreprenor C. Manea în prezenţa fostului antreprenor I. Paxino[11]. În contractul cu C. Manea se stabilea ca dată pentru încheierea lucrărilor la Palatul Justiţiei din Galaţi 1 decembrie 1920. Scumpirea tuturor materialelor de construcţie şi alte condiţii nefavorabile din epocă au prelungit mult data terminării construcţiei.

De la 20 iulie 1921, arh. A. Vârnav este numit de către ministrul justiţiei de atunci, în calitate de conducător la faţa locului până când Palatul ajunge „la roşu”. În „Istoria arhitecturii în România”, profesorul Gh. Curinschi-Vorona precizează că lucrările la Palatul Justiţiei din Galaţi s-au terminat în anul 1923, dar documentele existente la Direcţia Judeţeană Galaţi a Arhivelor Naţionale arată că ele mai continuau şi în 1926 şi că mai erau necesare fonduri[12]. Monografia „Galaţii” scrisă de Gh. N. Munteanu-Bârlad, în anul 1926, publică o fotografie a Palatului de Justiţie care are schele pe aripa de sud[13].

Concepută în spiritul valorificării celor mai viguroase tradiţii medievale ale Ţării Româneşti, clădirea Palatului de Justiţie de la Galaţi este reprezentativă pentru arhitectura monumentală neoromânească. Retragerea faţadei şi încadrarea acesteia cu două aripi dispuse flancant a permis crearea unei piaţete din care sunt puse în valoare calităţile arhitecturale ale edificiului. La exterior, Palatul este încărcat cu forme opulente şi ferestre largi, cele superioare având arcuri în plincintru. Se evidenţiază ancadramentele ferestrelor şi brâul care separă demisolul de parter, realizat cu motive vegetale. Faţada este dominată de intrarea principală,

---

[9] *Ibidem*, f. 64-65.
[10] Arhivele Naţionale Bucureşti, fond: *Ministerul Lucrărilor Publice. Consiliul Tehnic Superior*, dos. 66/1921, jurnalul 59, f. 4.
[11] *Ibidem*, f. 3.
[12] Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Galaţi, fond: *Primăria oraşului Galaţi*, dos. 3/1926.
[13] Gh. N. Munteanu-Bârlad, *Galaţii*, Galaţi, 1926, p.180.

trei arcuri trilobate prelungite, element care se reia în proporţii mai mici la cornişă. La interior se detaşează sala paşilor pierduţi, boltită şi prevăzută cu trei luminatoare. Linia arhitecturală reia arcuri în plincintru şi arcuri trilobate, precum şi elemente decorative florale.

Clădirea se detaşează în peisajul arhitectural al oraşului Galaţi. În ianuarie 1975 a fost repartizată Universităţii din Galaţi, înfiinţată în anul 1974. De atunci, aici funcţionează Rectoratul şi se desfăşoară activităţile unor facultăţi.

Cutremurele din anii 1940, 1977, 1986 şi 1990, precum şi infiltraţiile de la o conductă orăşenească de alimentare cu apă a zonei au produs degradări şi au impus lucrări de consolidare. După anul 1990 s-au executat lucrări de consolidare pe baza unor proiecte avizate de Comisia Naţională a Monumentelor Istorice.

HISTORICAL INFORMATION ON THE BUILDING OF THE PALACE OF JUSTICE FROM GALAŢI

- Résumé -

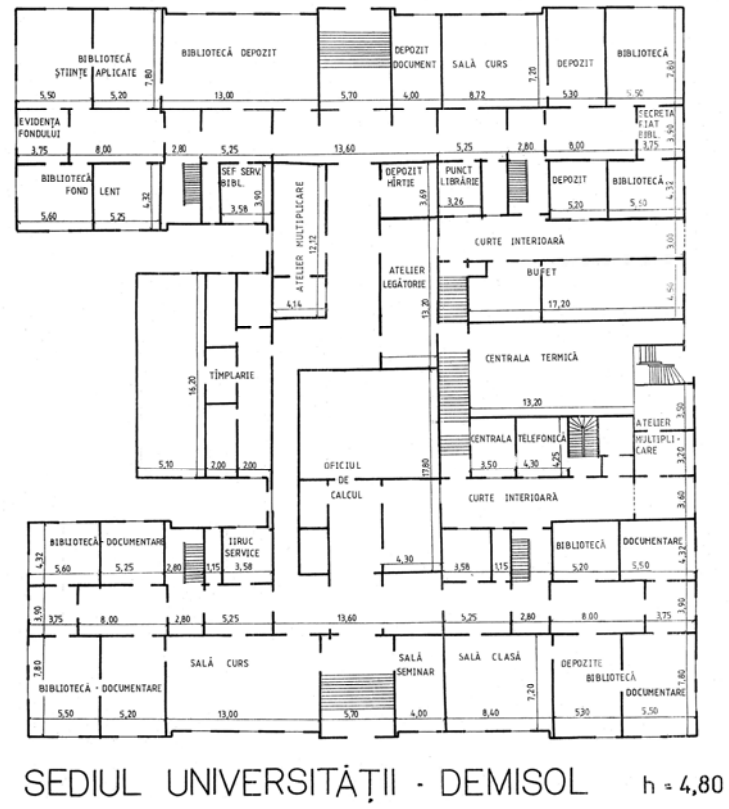
The author analyses the circumstances and the building stages of an architectural monument from Galaţi – the Palace of Justice, built between 1912 and 1927.

From an architectonic perspective, the building belongs to the Neo-Romanian style, being the creation of the illustrious Romanian architects Grigore Cerchez and Anton Vârnav.

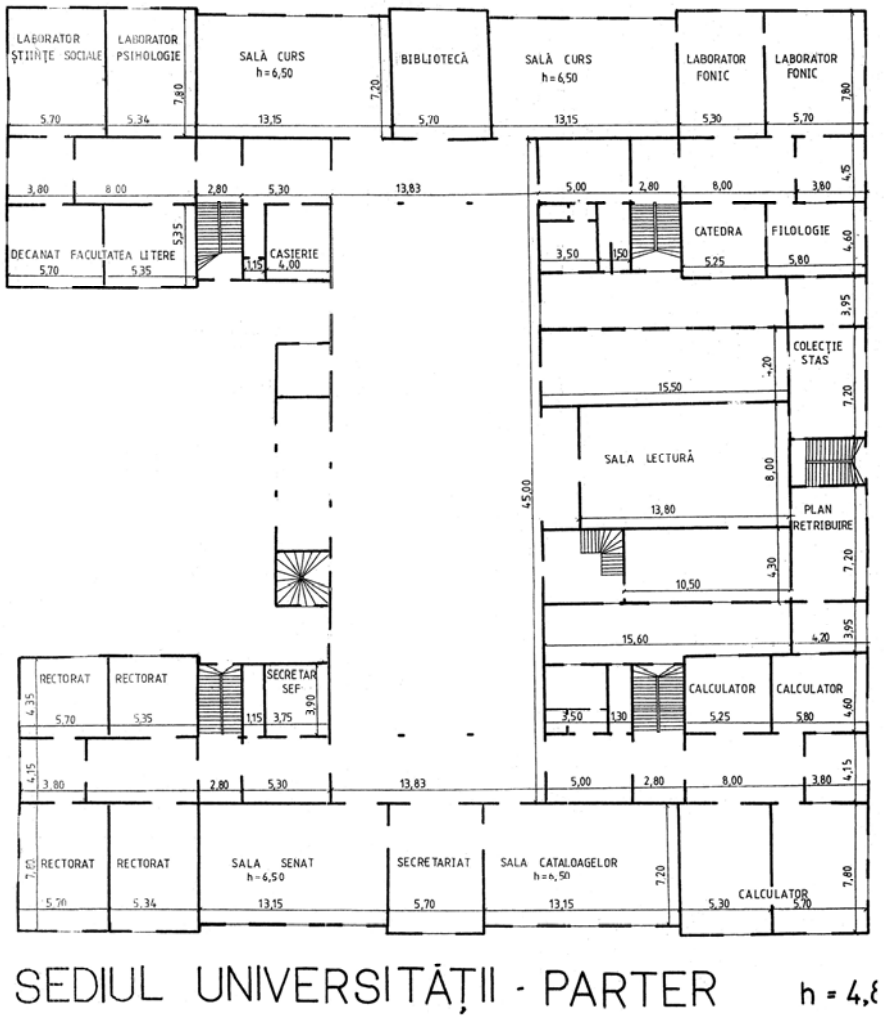
In 1975, the building became the headquarters of “Dunărea de Jos” University of Galaţi.

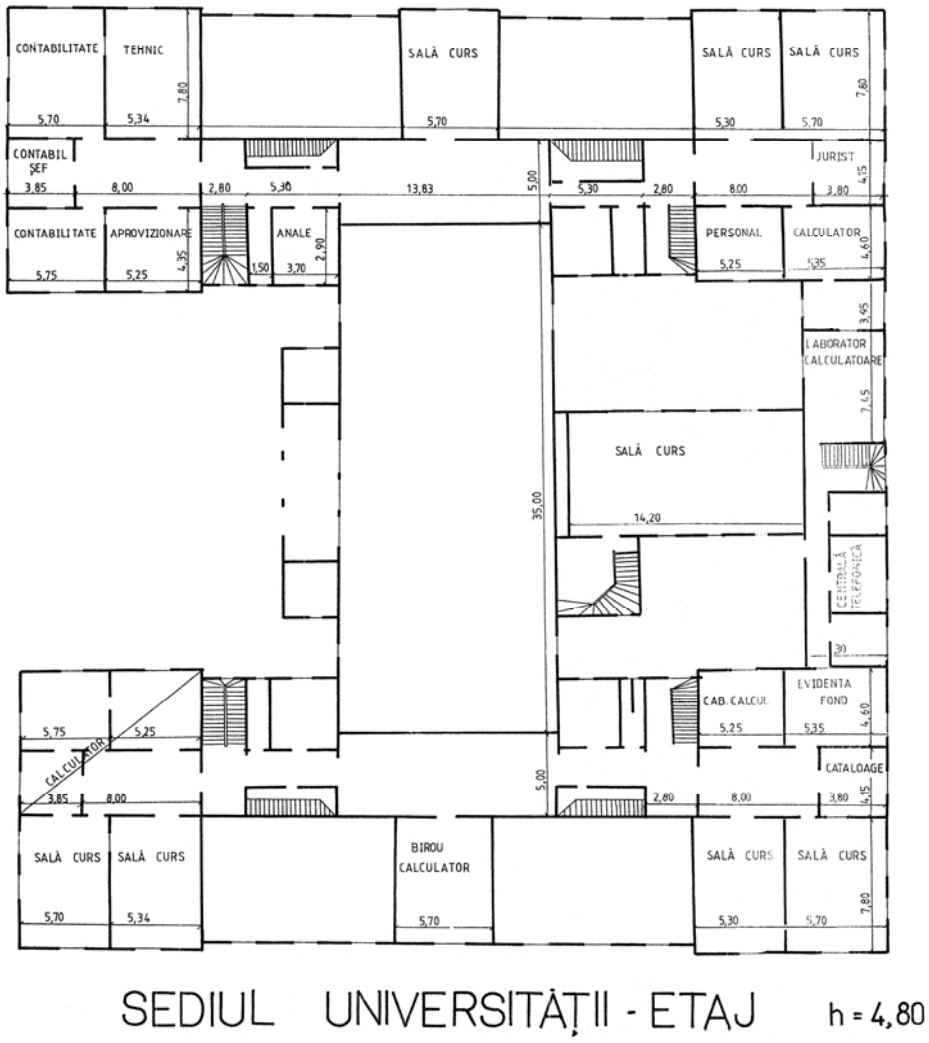
Vedere generală a Palatului Justiției din Galați,
azi sediul Universității „Dunărea de Jos”

Planul demisolului

Planul parterului

Planul etajului